

AKCJA ŻONKILE 2026

Łączy Nas Pamięć

Lekcje Wiedzy o Polsce poświęcone
pamięci bohaterów Powstania w Getcie Warszawskim

20–23 kwietnia

Szkoła Polska im. Bohaterów Narwiku
przy Ambasadzie RP w Oslo

POLIN

MUZEUM HISTORII
ŻYDÓW POLSKICH

Koordynator akcji:

Katarzyna Słabowska-Wachowiak

nauczyciel Wiedzy o Polsce, historyk

Akcja Żonkile 2026 – pamięć jako etyczna i kulturowa forma trwania

*Studium doświadczenia edukacyjnego
na lekcjach Wiedzy o Polsce*

Autor: **Katarzyna Słabowska -Wachowiak**

Istnieją wydarzenia, które nie tylko wpisują się w rytm szkolnego kalendarza, lecz przekraczają jego strukturę, stając się doświadczeniem głęboko formującym – intelektualnie, emocjonalnie i moralnie.

Akcja Żonkile 2026 właśnie należy do takich momentów. Nie jest ona jedynie inicjatywą edukacyjną, lecz raczej fenomenem pamięci – przestrzenią, w której historia przestaje być zamkniętą narracją przeszłości, a zaczyna funkcjonować jako żywy wymiar teraźniejszości.

Pamięć, rozumiana w perspektywie filozoficznej, nie jest biernym przechowywaniem faktów, lecz dynamicznym procesem interpretacji i nadawania sensu.

Paul Ricoeur pisał, że pamięć zawsze pozostaje w napięciu między tym, co było, a tym, jak to rozumiemy dziś.

Tym samym każdy akt przypominania jest jednocześnie aktem tworzenia – rekonstrukcją sensu w świetle aktualnego doświadczenia[1].

W tym kontekście hasło Akcji Żonkile – „*Łączy nas pamięć*” – nabiera szczególnej głębi. Nie jest ono jedynie deklaracją, lecz ontologicznym i społecznym stwierdzeniem: pamięć rzeczywiście łączy, ponieważ konstytuuje wspólnotę. Jak zauważał Maurice Halbwachs, pamięć jednostki zawsze zakorzeniona jest w pamięci zbiorowej[2]. To wspólnota nadaje jej ramy, język i znaczenie.

Pedagogika pamięci – doświadczenie najmłodszych (klasy 1–3)

Szczególnym wymiarem tegorocznej edycji było zaproszenie uczniów klas 1 i 3 na spotkanie z historią.

Było to spotkanie nie tyle z faktami, ile z doświadczeniem – delikatnym, dostosowanym do wrażliwości najmłodszych, a jednocześnie głęboko znaczącym.

W pracy z uczniami wykorzystano opowiadania przygotowane w ramach materiałów Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN:

- **„Z ust mi to wyjęła!”** autorstwa Pawła Beręsewicza – tekst skierowany do dzieci w wieku 8–9 lat, ukazujący trudne doświadczenia poprzez język empatii, subtelności i zrozumienia emocji. Autor, znany z wyjątkowej wrażliwości pedagogicznej, prowadzi młodego czytelnika ku refleksji bez nadmiernego obciążenia.
- **„Prezent”** autorstwa Grzegorza Uzdańskiego – opowiadanie dla dzieci w wieku 10–12 lat, w którym historia spleta się z nowoczesną narracją, umożliwiając młodym odbiorcom stopniowe wchodzenie w bardziej złożone konteksty.
- **„Czelendź”** autorstwa Rafała Witka – opowieść o współczesnym świecie dzieci i młodzieży, w której pojawia się temat odwagi, odpowiedzialności oraz reagowania na zagrożenie. Historia Alana, nowego chłopca proponującego internetowe wyzwania, staje się metaforą wyborów moralnych i znaczenia wspólnoty.

Te teksty literackie nie pełnią jedynie funkcji dydaktycznej. Są one – w sensie hermeneutycznym – przestrzenią rozumienia. Jak wskazywał Hans-Georg Gadamer, prawdziwe zrozumienie dokonuje się poprzez dialog – również dialog z tekstem[3]. Literatura staje się więc medium pamięci, umożliwiającym dzieciom wejście w doświadczenie Innego.

Edukacja refleksyjna – klasy 4–6

W pracy z uczniami klas 4–6 ponownie wykorzystano opowiadanie „Prezent” autorstwa Grzegorza Uzdańskiego oraz film animowany „Było-nie ma-jest” na podstawie tekstu Katarzyny Jackowskiej-Enemu.

Film ten podejmuje temat straty i pamięci, ukazując, że pamięć kształtuje tożsamość człowieka – co wpisuje się w refleksję Jana Assmanna[4].

Świadomość historyczna i odpowiedzialność – klasy 7–8 i liceum

W klasach 7–8 dodatkowo wykorzystano opowiadanie Justyny Bednarek „Historia z pewnej ulicy” (Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, 19 kwietnia 2021).

To poruszająca opowieść o przyjaciółach mieszkających przy ulicy Magnolii, gdzie przeplatają się losy żydowskich rodzin. Historia ta ukazuje, że wielkie wydarzenia historyczne mają swój wymiar codzienny – zapisany w relacjach, miejscach i pamięci ludzi.

Uczniowie klas 7–8 i liceum obejrzeli również film „Muranów – Dzielnica Północna”, który stanowi multimedialną opowieść o żydowskiej historii warszawskiego Muranowa. Narratorka Ala – młoda warszawska Żydówka – prowadzi widzów przez przestrzeń dzielnicy, łącząc współczesną perspektywę z historią ostatnich stuleci. Film, utrzymany w stylistyce youtuberskiej, wykorzystuje animacje, archiwalne fotografie i materiały filmowe, dzięki czemu pozwala młodzieży w sposób przystępny i angażujący zrozumieć złożoność historii miejsca.

W starszych klasach uczniowie pracowali także z wystawą „Dodajemy odwagi”, poznając biografie:

- Marka Edelmana
- Mary Berg
- Emanuela Ringelbluma
- Janusza Korczaka
- Marysi Ajzensztadt
- Nachuma Grzywacza

Ich historie stały się punktem wyjścia do refleksji nad odwagą jako postawą moralną.

Symbol, rytuał, wspólnota

Nieodłącznym elementem Akcji było przygotowanie przez starszych uczniów żonkili dla młodszych. Ten gest można odczytać jako rytuał pamięci.

Jak podkreślał Emmanuel Levinas, odpowiedzialność za drugiego człowieka stanowi fundament etyki[5].

Kompendium pamięci i edukacji

Działania zostały poszerzone o cyfrowe kompendium „Akcja Żonkile w praktyce. Scenariusze, inspiracje, doświadczenia”, obejmujące materiały Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN z lat 2020–2025.

Pamięć jako zadanie

Z filozoficznego punktu widzenia pamięć nie jest przeszłością – jest zadaniem. Hannah Arendt wskazywała, że odpowiedzialność za świat oznacza troskę o jego ciągłość[6].

Dlatego hasło „Łączy nas pamięć” jest wezwaniem:

- do wspólnoty,
- do empatii,
- do odpowiedzialności.

Bo pamięć – jeśli jest żywa – nie zamyka się w przeszłości. Ona otwiera przyszłość.

Przypisy

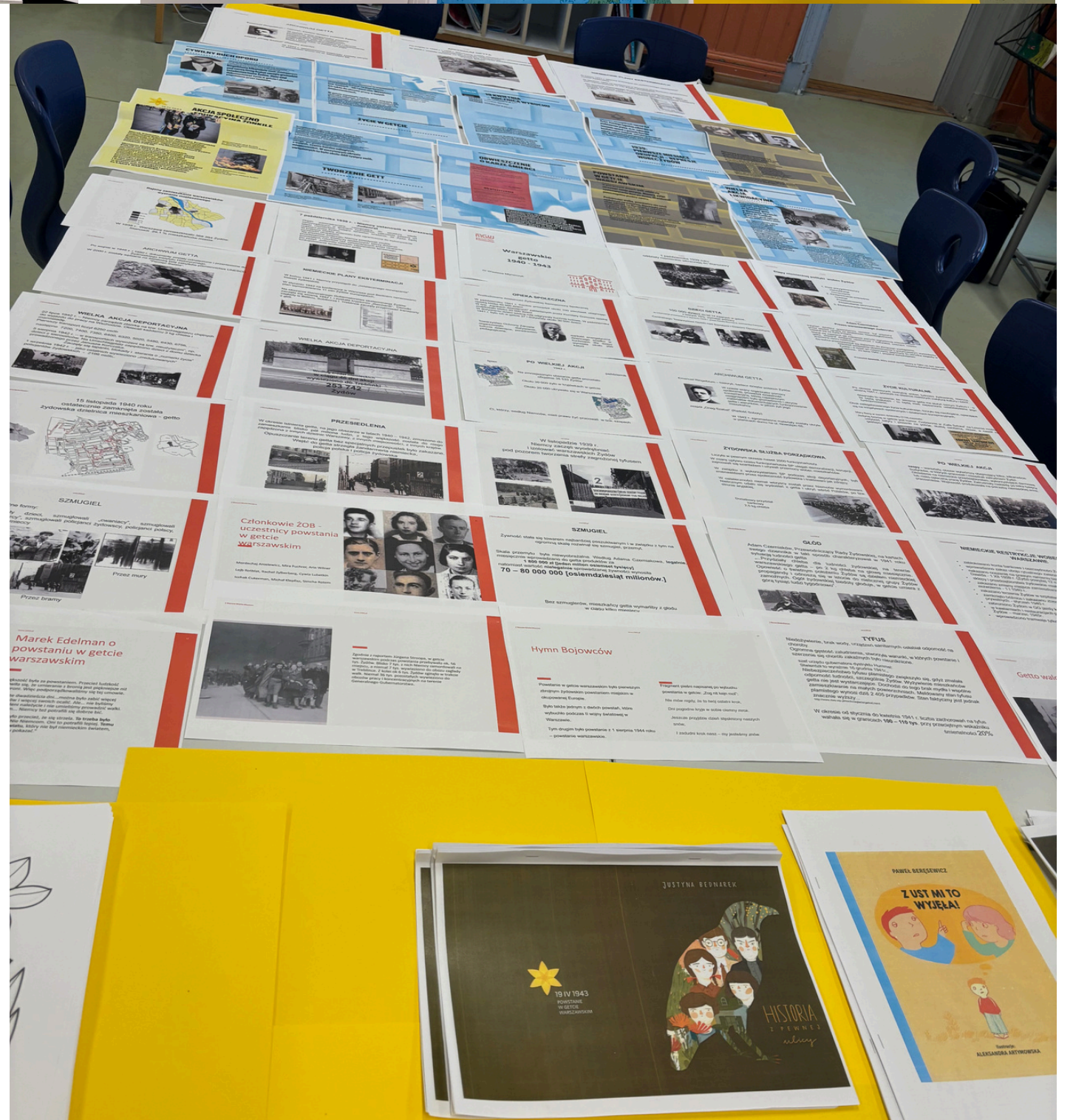
- [1] Paul Ricoeur, *Pamięć, historia, zapomnienie*, Kraków 2006.
- [2] Maurice Halbwachs, *Społeczne ramy pamięci*, Warszawa 2008.
- [3] Hans-Georg Gadamer, *Prawda i metoda*, Kraków 1993.
- [4] Jan Assmann, *Pamięć kulturowa*, Warszawa 2008.
- [5] Emmanuel Levinas, *Całość i nieskończoność*, Warszawa 1998.
- [6] Hannah Arendt, *Kondycja ludzka*, Warszawa 2000.

Źródła i materiały

- Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN – materiały edukacyjne Akcji Żonkile
- Opowiadania:
  - Paweł Beręsewicz – „Z ust mi to wyjęła!”
  - Grzegorz Uzdański – „Prezent”
  - Rafał Witek – „Czelendź”
  - Justyna Bednarek – „Historia z pewnej ulicy”
- Katarzyna Jackowska-Enemuo – „Było-nie ma-jest” (film animowany)
- Film: „Muranów – Dzielnica Północna”
- Wystawa „Dodajemy odwagi”

Fotorelacja

19 IV 1943
POWSTANIE
W GETCIE
WARSZAWSKIM

DPZ.8152.2.2026

Warszawa, 21.04.2026

Szanowni Państwo,

Serdecznie dziękuję za udział w tegorocznej akcji społeczno-edukacyjnej Żonkile, organizowanej w rocznicę wybuchu powstania w getcie warszawskim.

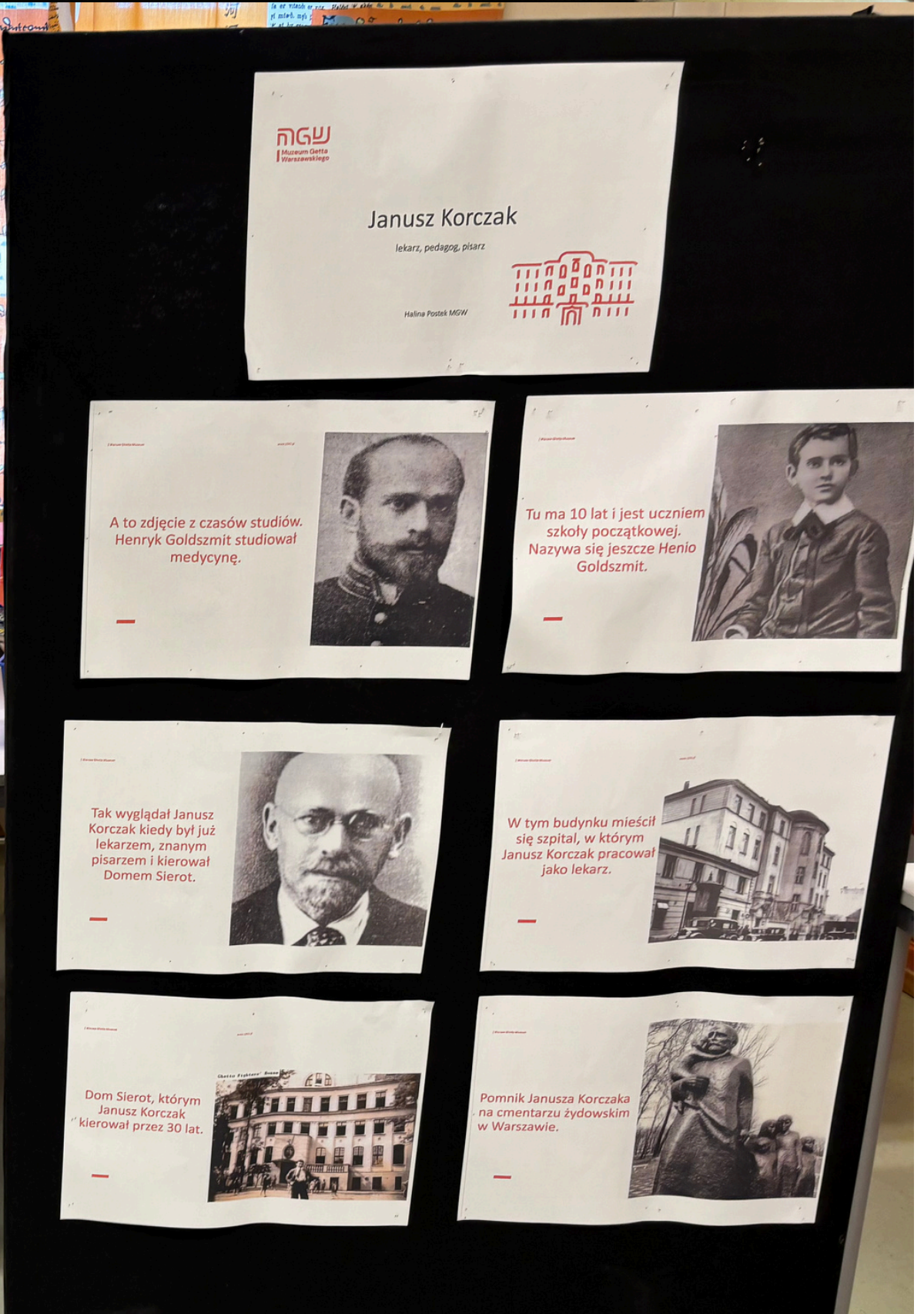
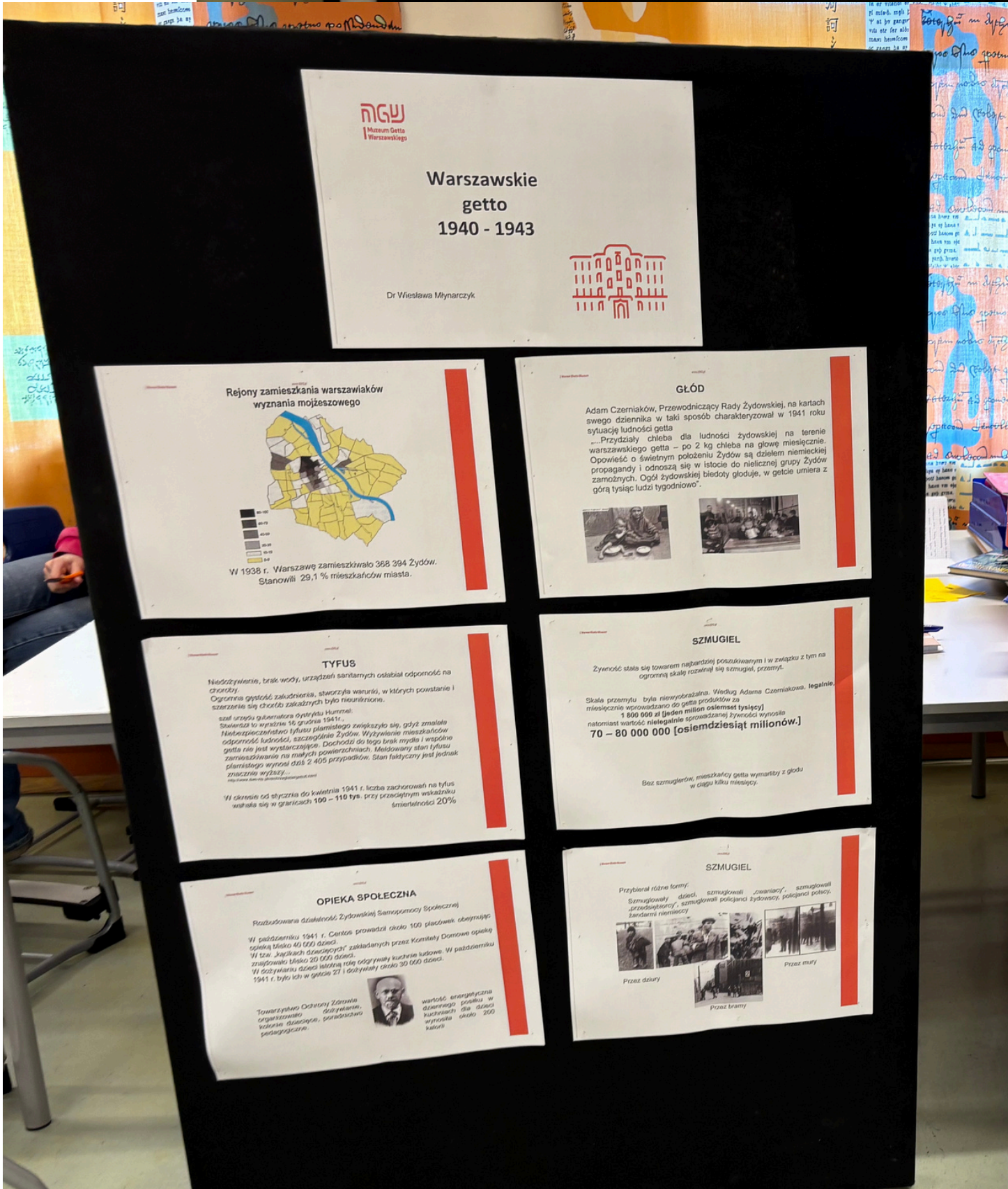
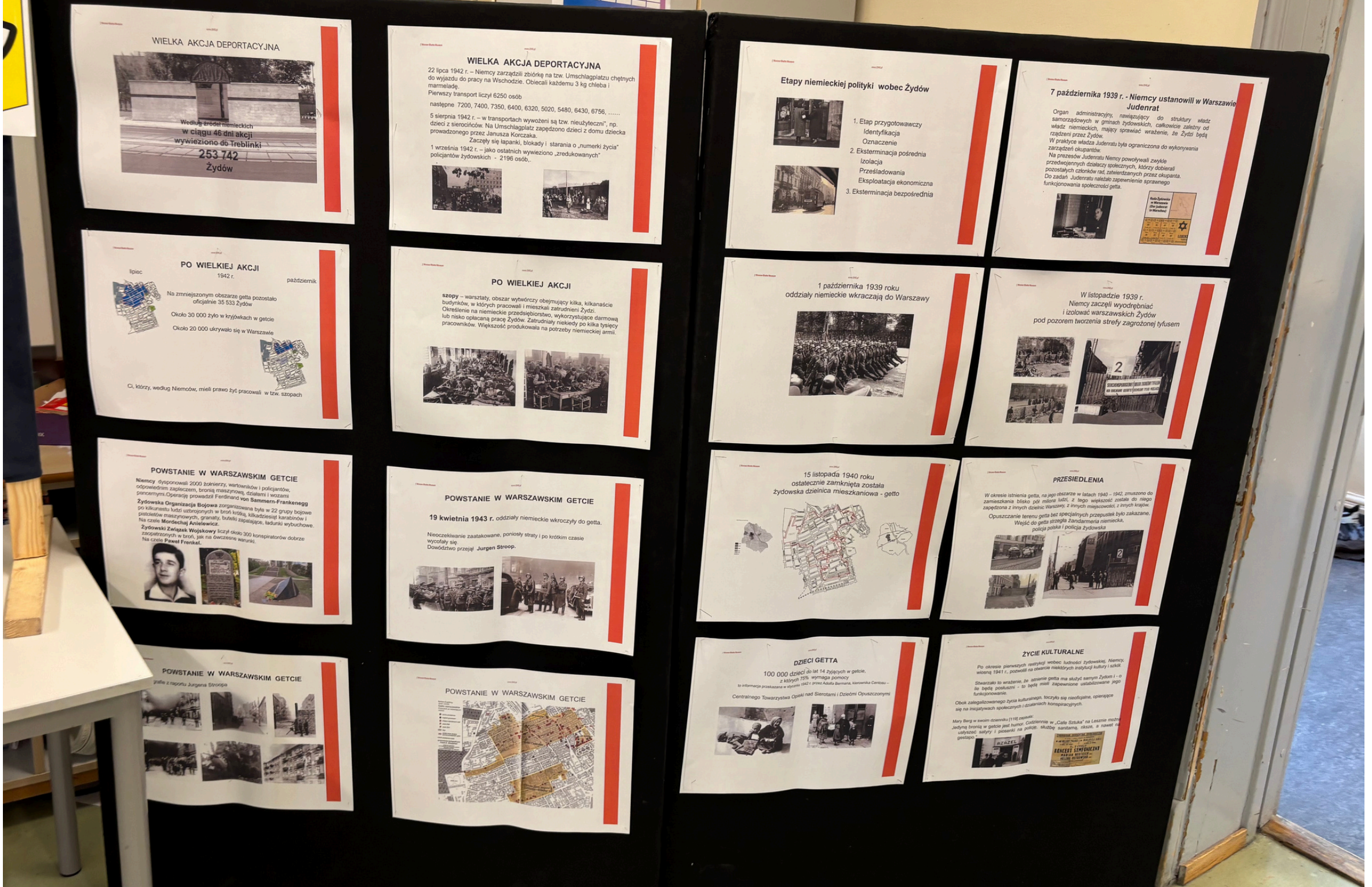
Dzięki Państwa zaangażowaniu, pamięć o wydarzeniach z 1943 roku dociera do tysięcy uczennic i uczniów, czytelniczek i czytelników oraz uczestniczek i uczestników działań edukacyjnych w całej Polsce. Jestem bardzo wdzięczny za współtworzenie wspólnoty osób i instytucji, dla których ważne są pamięć, odpowiedzialność i wrażliwość na historię innych.

Dziękuję za Państwa pracę i czas wkładane w realizację tej ważnej misji.

Z wyrazami uznania,

Łucja Koch
Zastępca Dyrektora ds. Edukacji i Sprzedaży
Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Muzeum Historii Żydów Polskich
POLIN
ul. Anielewicza 6 T +48 22 471 03 00
00-157 Warszawa @ polin@polin.pl

Opracowanie merytoryczne i graficzne

Katarzyna Słabowska-Wachowiak